

УДК 027.625:028](091)

Олена Безручко,
пошукувач КНУКіМ, провідний методист
Національної бібліотеки України для дітей

Діти і читання в новій реальності

Розглянуто значення читання для розвитку і виховання дитини; висвітлено актуальну роль бібліотек у налаштуванні молоді на придбання нових знань; проаналізовано стратегії читання.

Ключові слова: виховання особистості людини, творча діяльність, стратегії читання, бібліотека, формування громадянина, раціональне читання.

Кінець ХХ — поч. ХХІ ст. характеризується як період становлення нового соціального статусу дитини і вироблення адекватної позиції суспільства, викликаній насамперед трансформацією ціннісних орієнтацій і потребами всебічного соціального захисту нових поколінь з огляду на виклики часу.

Поступальний рух педагогіки й освіти відбувається в контексті посилення уваги до дитини, її внутрішнього світу, запитів та інтересів, самовизначення, підтримки творчих здібностей.

Одним із важливих засобів формування особистості дитини як майбутнього творця культури, духовних цінностей є читання. Бібліотека має виконувати місію підтримки і розвитку позиції молоді, яка, засвоюючи здобутки попередніх поколінь, рухає культуру вперед, що можливо лише за належного розвитку творчих здібностей. Отже, фахівцям дитячої бібліотеки, разом з іншими інституціями, слід постійно плекати у молоді здібності, інтелект через читання.

У ХVІ ст. Мартін Лютер сформулював його основну мету, яка стала місією на століття — виховання особистості людини. Читання "для себе", слідування духовним орієнтирам, освіченість, самонавчання — ці поняття актуальні й сьогодні. Базове соціальне призначення бібліотек доводять результати досліджень, які провели спеціалісти Програми розвитку при ООН на початку ХХІ ст. Зокрема, у загальній структурі цінностей нашої планети $\frac{2}{3}$ становить потенціал людини і лише $\frac{1}{3}$ — природні ресурси і виробнича інфраструктура разом, а отже, розвиток особистості є найефективнішою інвестицією не лише з гуманітарних, а й з економічних позицій (що підтверджує розвиток Японії, Тайваню, Південної Кореї).

Виховання "компетентного читача" є провідною педагогічною метою національних програм підтримки і розвитку читання багатьох країн світу (Швеція, Англія, США, Японія, Фінляндія та ін.). Постійно зростає число держав, де читання розглядають як базове вміння життєдіяльності людини. На вимогу Всесвітньої організації охорони здоров'я грамотність внесено до 12 показників здоров'я нації. Представники Міжнародного валютного фонду дійшли висновку, що піднесення економіки країни починається тоді, коли рівень грамотності її населення перевищує 40%. Перше місце в європейському рейтингові грамотності та читання, як і раніше, посідає Фінляндія. Найдинамічнішим регіоном в галузі читання сьогодні є Південно-Східна Азія: зокрема, Корея посіла перше місце у світі в дослідженні PISA-2009 (539 балів), а нині лідером є Шанхай (Китай) — 556 балів.

Бібліотека як соціальний інститут завжди несла відповідальність за удосконалення читацької діяльності та виховання культури читання. Важливими є такі принципи

роботи, як адресність послуг, подальший пошук ефективних форм обслуговування, масштабність комунікацій, зокрема спрямованих на розвиток творчого читання. У бурхливий період становлення інформаційно-комунікативних технологій ця родова функція книгозбірні начебто відійшла на другий план, поступившись пріоритетній — формуванню інформаційної культури читачів. Але реалії доводять невідповідність применшення ролі читання в інформаційну епоху. Праці сучасних науковців (О. Кабачек, І. Тихомирової, О. Біличенко, М. Зубицької, Л. Бейліса, В. Медведєвої, Т. Новальської, М. Сенченка) переконливо свідчать, що прогрес особистості визначається не лише масивами інформації. Відомий американський філософ, редактор М. Адлер (очолював редакційну раду енциклопедії "Британіка"), який присвятив життя тому, щоб навчити людей любити і розуміти книгу, порушує це питання у виданні "Как читать книгу" і зазначає, що "...дискретні пошукові запити не замінять повноцінного спілкування з книгою" [11]. Першочергове завдання бібліотекарів-практиків — підвищення якості читання дітей і підлітків — для сьогоденної України надактуальне.

До кінця ХХ століття завдяки масовому поширенню інформаційних технологій (ІТ) суспільство почало усвідомлювати небезпеку духовної деградації і, відповідно, чіткіше розуміти "...важливість читання як незмінної цінності культури формування особистості в інформаційному суспільстві" [2]. Складність вирішення цієї проблеми ще і в тому, що старше покоління бібліотекарів за роки інформатизації втратило навички виховання культури читання, а молоді фахівці їх не отримали, оскільки із навчальних планів бібліотечних факультетів вишів і технікумів ця дисципліна поступово зникла. І саме проблему формування читача як особистості та творця, закладену у природу бібліотечної педагогіки, відстоюють представники провідних книгозбірень країни, спираючись на вітчизняні педагогічні традиції роботи з дітьми. Залучаючи до найкращих зразків літератури, бібліотекарі допомагають відкривати її глибини і стимулювати духовне зростання юних читачів, виховуючи засобами літератури, мистецтва моральність, громадянськість, гуманізм.

Бібліотекарі, педагоги, батьки намагаються окреслити простір читання нових поколінь, керуючись правом особистості на власний вибір, враховуючи об'єктивні закономірності вікового, фізіологічного, психологічного, психічного формування і розвитку дитини, поступального процесу пізнання реальності, духовного й інтелектуального становлення. Сучасні підлітки, молодь — це носії та творці субкультури, яка бере початок із національної традиції. Український вчений-педагог Г. Ващенко [4], розмірковуючи про мету виховання, наголошує, що треба враховувати не лише

історичний досвід, а й завдання, що ставить майбутнє. Основними вчєний визначає здобутки духовної культури, які відбиваються не лише в педагогічних системах або працях педагогів, а й у звичаях народу, його піснях, творах письменників і митців.

Традиційний європейський виховний ідеал також будується на засадах всебічного розвитку особистості. "Людину можна визнати за гармонійно розвинену лише за умови, коли певна її властивість посідає центральне місце в психологічному житті і відіграє роль стрижня, навколо якого органічно об'єднано особисті властивості людини. Такою властивістю українця в сучасних умовах життя українського народу є безмежна відданість... Батьківщині" [4], — зауважує Г. Ващенко. І щоб служити Вітчизні, треба мати високі інтелектуальні здібності, відповідний світогляд. Отже, важливим моментом позиціонування є визначення ідеології розвитку, змістових пріоритетів бібліотеки.

Сучасні підходи в навчанні (освіта протягом життя) зобов'язують налаштовувати дітей на придбання нових знань і навичок на різних етапах. Основою діяльності мають бути чотири складові нинішньої освіти: 1) вчитися отримувати знання; 2) вчитися їх застосовувати; 3) вчитися розуміти іншого, працювати у групі, бути готовим до врегулювання конфліктів; 4) вчитися бути особистістю, що несе відповідальність за спільні долі (з доповіді Міжнародної комісії з освіти "Образование: сокрытое сокровище").

Такий підхід формує необхідну модель діяльності дитячої книгозбірні, де закладаються сучасні стандарти, і вимагає вироблення нових концептуальних підходів, що базуються на дослідженнях, які активно здійснюють співробітники НБУ для дітей. Зокрема, оскільки читання надзвичайно важливе для формування особистості і наразі у бібліотечній сфері немає "Карти дитячої культури", як, приміром, у Швеції, за відповідної підтримки державних структур книгозбірні могли б виконувати функції Інститутів дитячого читання і дитячої літератури, які є в багатьох західних країнах. Науковці акцентують, що в сучасній культурі й освіті бібліотеку доцільно розглядати як Інститут дитинства, виходячи із таких характеристик:

- наявність у її середовищі відкритих моделей ідентифікації, адаптації і розвитку дитини в соціумі й культурі;

- створення матеріального і духовного середовища, що активізує здібності підлітків до інтелектуальної діяльності (мова, уява);

- поліфонічність діалогу в бібліотечному просторі, зосередження культури, присвяченої дитинству;

- сприйняття дорослими дитини через процес читання; фахівці бібліотеки формують образ дитини із кращих зразків культури та мистецтва і транслюють його у свідомість дорослих.

Концептуальна ідея — молоді потрібне органічне середовище для вільної життєтворчості, в якому вона реалізує себе через місії читання, що сьогодні вимагають системного підходу. Зокрема, найкращі результати демонструють учні, що читають у вільний час (дослідження PISA). Реалізація програм підтримки читання у другій половині дня учнів — найважливіше завдання профільних книгозбірень. Особливої уваги потребують вихованці 5—7 класів. Ці роки є небезпечним періодом в читацькій біографії школяра з погляду трансформації орієнтирів і відмови від читання.

Друга місія — **функціонально-прагматична**. Її історія сягає в XIX ст. і пов'язана зі становленням людини як освіченого, грамотного спеціаліста. Розвиток ділового читання (отримання інформації якнайшвидше в потрібний момент) характерний для останньої чверті XX і початку XXI ст. Поширюються так звані уроки бібліотечно-бібліографічної грамотності, де не лише навчають пошуку, опрацюванню інформації, а й виробляють навички безпечного користування мережевими ресурсами. Нині пріоритетними завданнями є формування особистості, що спроможна опанувати

навчальну, науково-популярну, довідкову літературу, виховання грамотного "ділового" читача, що використовує письмові тексти для участі в житті суспільства і досягнення власної мети. (Експерти визначили, що для підтримання навичок техніки читання і розуміння тексту слід читати 11 сторінок у день.) Просування як кількісне, так і якісне вимагає збільшення обсягів читання і стратегій осмислення тексту.

Третьою місією — соціально-ідеологічною — є **формування громадянина**. Спільне читацьке поле, що утворюється завдяки обговоренню книг, об'єднує людей різних поглядів і національностей у громаду, яка поділяє єдині цінності; сприяє збереженню в державі соціальної стабільності й толерантних відношень. Роль бібліотек як відкритих майданчиків для обміну думками, дискусій, презентацій важко переоцінити. Зауважимо, що поширені раніше читацькі конференції, літературні об'єднання і поетичні клуби відроджуються і приваблюють читачів. Молодь має отримати естетичне виховання: розвивати природні здібності та естетику, цінувати красу природи, виховувати гарний смак щодо творів мистецтва — "...адже ми не можемо визначити як цілком культурну людину того, хто не знає нічого з історії грецького мистецтва і не може розуміти і відчувати краси творів Фідія або Софокла. Ми не можемо визначити повною мірою як культурну людину і того, хто не має уявлення про Бетховена, Моцарта, Чайковського, а також не може сприйняти краси їхніх геніальних творів..." [9]. Слід також сприяти розвитку творчих, мистецьких здібностей **обдарованих** дітей.

Як бачимо, жодна з місій читання не втрачена в ході історичного процесу і має розвиватися надалі. Як прогностують науковці і досвідчені практики, піднесення бібліотечної справи, викликане інноваційними змінами, сприятиме відродженню бібліотечної педагогіки, методики і, головне, — вченню про **творче** [12], **"лінійне"** [3] читання. Його актуальність, звернення до якості читання зумовлені помітним зниженням читацької культури дітей, як, власне, і художнього рівня дитячої літератури, зменшенням ролі літературної освіти в навчальному процесі, духовною стагнацією молодого покоління, зараженого споживацькою психологією масової культури. Яскравим свідченням розриву ментальних зв'язків поколінь, втрати гармонійного спілкування в сім'ї, нівелювання ролі книжкової культури в налагодженні атмосфери взаєморозуміння є те, що поради батьків стосовно вибору видань здебільшого ігноруються (1,7%) [8].

Інтенсивний розвиток ІТ і пов'язане із ним впровадження електронних засобів інформації зробили пріоритетною стратегію читання, спрямовану на отримання відомостей. У школі її називають **пізнавальною**, або **інформативною**, і покликана вона сприяти розширенню літературного світогляду особистості. Останніми роками термін "читання" визначає спосіб отримання (сприйняття) інформації, закладеної в тексті. Новизна цього підходу, проте, спирається на давні традиції, його головне призначення — давати дітям знання, зафіксувати в пам'яті відомості про літературу, авторів, твори, літературних героїв. За цим принципом формується сучасний літературний стандарт. Щодо бібліотеки, ця стратегія виявляється у забезпеченні значної кількості інформаційних запитів школярів, у прагненні співробітників допомогти дитині стати ерудованою в галузі літератури, розширити інформаційне поле особистості, розвинути пізнавальний інтерес. Показовим є широке використання в роботі з дітьми різноманітних вікторин, кросвордів, довідкових видань тощо, які допомагають визначити рівень начитаності і фактичних знань. Однак ця стратегія зумовлює **швидкісне споживацьке читання**, орієнтоване на розвиток механічної пам'яті, а не на пояснення: інформація про твір у свідомості читача стає важливішою за власне твір.

Суспільство інформаційне, яке за визначенням ЮНЕСКО, поступово трансформується у суспільство знань,

актуалізує людину творчу й інтелектуальну. В цьому аспекті набуває значення **сміслові (раціональні)** читання, орієнтоване на розвиток мислення й інтелекту дитини, вміння аналізувати прочитане і робити відповідні висновки. Сміслову стратегію раціонального читання сформулювали експерти Міжнародної асоціації читання IRA (США), що поширює читацьку грамотність серед населення світу. П'ять компонентів цієї концепції: 1) вирізнення головної думки; 2) синтез (додавання) інформації; 3) її оцінювання; 4) вміння ставити питання; 5) управління увагою. Як бачимо, ці елементи надають перевагу логічному факторові. Доречно навести думку російського вченого Д. Лихачова, який зазначає: "Кожна людина зобов'язана піклуватись про власний інтелектуальний розвиток. Це його обов'язок перед суспільством, в якому він живе, і перед собою. Основний (але зрозуміло, не єдиний) спосіб інтелектуального розвитку — читання. Воно не має бути випадковим. Це великі витрати часу, а час — найбільша цінність, яку не можна гаяти на дрібниці. Читати слід за програмою читання, щоб воно було ефективним, цікавим... Небезпека читання — це схильність до "діагонального" перегляду текстів або до різноманітних "швидкісних" методів читання, що створює ілюзію знань".

Останніми роками читання все частіше розглядають як творчу діяльність, але таке розуміння закладено ще у працях В. Острогорського, М. Рубакіна, Л. Виготського, В. Сухомлинського. Сутність їхніх поглядів полягає в тому, що читання — це вид творчості. Дослідження в галузі читацької творчості виявили, що знання, отримане із книги (художньої, наукової, публіцистичної) є новим. Відбувається не лише сприйняття невідомого, а й генерування власних ідей. Отже, процес читання як діяльність — це творче відображення книги у свідомості читача. На відміну від сприйняття має не репродуктивне, а творче начало — народження нового знання, нових образів, нових думок і нових аналогій на основі тексту. У творчому читанні споживач інформації є суб'єктом, співтворцем (співавтором) книги, а не пасивним об'єктом освітньо-виховного впливу. Згадаймо, що доводячи значущість співтворчості читача, М. Рубакін зауважував: "Читання — це творення власних думок за допомогою думок інших".

Автори багатьох розвідок і публікацій наголошують, що у феномені читання поєднано основні види діяльності людини: гру, навчання, працю. Саме такий цикл розвитку особистості, зокрема й як читача (тому малюки так полюбляють лічити, клеїти, вирізати, малювати, конструювати). Дослідження психологів свідчать, що від природи усі діти — творці, до 5—6 річного віку талановитими є 30%, а у старшому віці здібності до творчості зберігають лише 3%. А. Сент-Екзюпері наполягав: "Глина, из которой ты слеплен, высохла и затвердела, и уже ничто и никто на свете не сумеет пробудить в тебе уснувшего музыканта или поэта, или астролога, который может быть жил в тебе когда-то". Ці слова — попередження тим, хто працює з малечю: не втрати момент, поки розум дитини гнучкий і вона сприйнятлива до відкриття світу через книги. Це підтверджує значущість ролі працівників книгозбірень, літератури, читання для дітей раннього дошкільного віку, широке залучення яких до бібліотек було позитивною тенденцією кінця ХХ ст.

Розуміння раціональної ролі читання в житті молодого покоління передусім можливе лише за одночасної уваги до механізмів розвитку дитини і до змісту читання, тобто до аналізу виховних можливостей літератури, яка "споживається", до її естетичної природи тощо. Сила читання — у відкритті сенсу і цінності твору, у залученні індивідуального досвіду і фантазії до літературного простору. Сприйняття не дзеркальне відображення твору у свідомості, а його трансформація, перетворення. Кінцевий результат цієї стратегії — збагачення внутрішнього світу дитини, його гармонізація і гуманізація. Цьому є підтвердження і в педагогічній науці, де розглядаються дві течії освіти. Одна із них на перше місце висуває фахову підготовку, друга — загальну освіту і

формування світогляду. На значенні професійного навчання наголошує відомий німецький педагог Г. Кершенштейнер: школа на його думку, має підготувати для держави спеціалістів практичного спрямування. Проте це твердження суперечливе, адже така підготовка ефективна лише тоді, коли базується на попередній загальній освіті, з якою тісно пов'язане раціональне читання.

Отже, позиція виховання попереду навчання свідчить про те, що стратегія зусиль спрямована на становлення складової "**хочу**" читати на відміну від більш традиційної "**можу**" читати. Примушення і покарання за допомогою читання поступаються місцем залученню до клубу читачів, до світу, де читання є нормою життя. Це головне, якщо йдеться про твори художньої літератури. "Різниця між двома типами читання — масовим і "серйозним", тобто читанням художньої літератури, non-fікшн і високоякісної — посилюється в ХХІ ст.", — зазначав англійський вчений В. Грісволд [6]. Сучасний мінімум змісту освітньої програми з літератури передбачає, що учень має вміти сприймати й аналізувати художній текст; вирізняти смислові частини, складати тези і план прочитаного; знати як працювати з текстом: виокремлювати головну думку, характеризувати особливості.

Багата світова і українська класика завжди слугували матеріалом становлення і розвитку особистості читача. Однак варто нагадати про важливість читання літературного твору повністю, а не фрагментів, зібраних у хрестоматію. Не випадково в Гарвардській школі бізнесу є курс етики, побудований на читанні та обговоренні романів зі скарбниці світової літератури. Сьогодні бібліотекарі прагнуть підвищити роль класичної художньої літератури, що є джерелом саморозвитку, творчого й духовного збагачення, за допомогою якої здійснюється прямий діалог між читачем і автором. Читання таких книг усуває дефіцит спілкування, який відчуває більшість дітей. Спеціалісти провідних бібліотек вважають, що актуальною є проблематика не цінності читання загалом, а вибору гарних книг, які розвивають духовний світ людини.

Спрямовуючи погляд на художню літературу як головну союзницю книгозбірень у філософських пошуках істини, пов'язаних із людиною та її призначенням на землі, бібліотекарі, педагоги, батьки піднімають читача культурними сходінками завдяки кращим художнім творам, об'єднуючи на цьому шляху покоління дітей і дорослих.

Виховання компетентного читача передбачає і доступ до сучасної, актуальної літератури, до творів популярних авторів, лауреатів державних і авторитетних суспільних премій, номінацій. Згідно з результатами досліджень, і НБУ для дітей зокрема, нинішня художня література приваблює для школярів і впливає на їхню зацікавленість читанням (з цього погляду непокоїть факт, що термін надходження до бібліотечних фондів зразків сучасної літератури не збігається з актуальним читацьким попитом). Таким чином, педагоги і бібліотекарі, як публічних так і шкільних бібліотек, виховуючи свідомих читачів, мають спиратися і на класичну літературу з вічними цінностями, і на літературу, що зачіпає проблеми, в колі яких зростає та формується нове покоління і всіляко сприяти дотриманню балансу між класичною і сучасною літературою. Взввшись до цієї роботи і не повторюючи стандартів раціональних шкільних методик, бібліотечні працівники шукають власний шлях розвитку творчого читання, а через нього — вдосконалення духовного світу читачів. Чималий практичний досвід нагромаджено в НБУ для дітей, Хмельницькій, Миколаївській, Дніпропетровській, Львівській, Харківській ОБД та ін.

Під час смислового, творчого читання художньої літератури посилюється значення такої переваги бібліотеки, як можливість вільного, не регламентованого жодними стандартами спілкування бібліотекаря з читачем. Саме у книгозбірні реалізується особистісно орієнтована педаго-

гіка, до якої прагне школа. Комунікація виникає здебільшого під час вибору або при поверненні видання. Мета бібліотекаря — зацікавити, мета читача — поділитися враженнями. Ця взаємодія створює умови для роздумів, суджень, питань, обміну думками, розмов про життя і його цінності. Групове спілкування також ефективно реалізується під час обговорень, диспутів, інтелектуальних ігор, у гуртках, клубах та інших читацьких об'єднаннях, про що зауважують спеціалісти бібліотечних установ Рівного, Львова, Хмельницька, Тернополя, Миколаєва, Кіровограда і майже усіх ОБД. Діяльність читацьких об'єднань як середовища формування лідерів є предметом окремого розгляду і особливо актуальна на тлі перебудови, оновлення інформаційної політики держави.

Останніми роками для визначення інтегративного підходу до читання використовують поняття "**акмеологія читання**" ("акме" — вершина). Науковці В. Бородина, С. Бородін розглядають його як вищий рівень читацького розвитку, досягти якого можна, якщо не механічно з'єднувати, а підсумовувати різноманітні підходи. Вихід слід шукати в якісній зміні стратегій пізнавального і раціонального читання. Знання у сфері літератури лише тоді стануть явищами культури і ввійдуть до кола життєвих пріоритетів особистості, коли почнуть впливати на неї, її духовний світ, стануть власними відкриттями. Позначені індивідуальним підходом і самостійно здобуті знання становитимуть органічну частину стратегії емоційно-творчого читання, наблизять літературу до дитини. Такі в загальному вигляді стратегії **творчого читання**, що розвиває.

XXI ст. порушило нові проблеми і завдання. Сучасний спосіб представлення тексту — на екрані, де різноманітні види видань (книга, газета, журнал, енциклопедія) акумульовано на одному носіїві, в одному форматі. Читання тексту в електронному вигляді не відповідає вимогам до літературної цілісності, допускає втручання читача, що, безперечно, слугує мотивацією до читання в молодому віці, однак цифрові джерела далекі від літературних. Екран не замінює друкований текст, особливо якщо йдеться про вдумливе читання, яке обов'язково доповнюють роздуми. Необхідне вироблення стратегії та методик, які розвивають одночасно читання і з екрана, і з листа. Сьогодні у низці країн (США, Ісландія, Фінляндія, Корея, Росія) навчають такої техніці. Досліджуючи рівень навичок читання нового покоління в майбутньому, можна вирішити, чи варто вчити екранному читанню з молодшого шкільного віку. Проте, спираючись на наукові дослідження фізіологів і психологів, пристаємо до педагогічної спільноти, яка закликає не поспішати переходити на навчання читання з екрана. Використання ІТ забезпечує перспективи широкомасштабної інтеграції соціокультурного досвіду людства і доступу до нього. З іншого боку, посилюються тенденції формалізації цих знань і втрачаються емоційний та ірраціональний компоненти. Отже, руйнується фундамент особистісного ставлення до соціокультурної функції феномену книги у формуванні і розвитку особистості. Сьогодні не варто протиставляти візуальну і вербальну комунікації, а навпаки, їх потрібно удосконалювати й активно застосовувати в інтересах читача.

2010 р. члени Президії НАПН України ухвалили "Концепцію впровадження медіа-освіти в Україні, одним із головних завдань якої визначено сприяння формуванню медіаімунітету особистості та здатності до медіатворчості у процесі самовираження й реалізації життєвих завдань, зокрема і в такий спосіб.

Новий формат діяльності бібліотек потребує подальшого системного розгляду, в тому числі й на основі досвіду практиків та результатів Всеукраїнського дослідження НБУ для дітей "Бібліотека, книга, комп'ютер, читання: орієнтації підлітків" 2011—2013 рр.

Висновки. Для становлення компетентного читача вирішальне значення має середовище, в якому читання є

безумовною цінністю. Очевидно, що замало зусиль педагогів початкової школи, в якій головну увагу приділено техніці читання і розумінню тексту. Виховання свідомого, компетентного читача є метою системи освіти і культури загалом. Варто пам'ятати, що книгозбірні для дітей — один із елементів складної структури, координація дій якої впливає і на якісні, і на кількісні показники роботи з читачами. Тому модернізація та інноваційний розвиток сфер освіти і культури мають сприяти збереженню і розвитку усіх місій читання, спрямувавши їх на досягнення глобальної мети суспільства. Будь-яку програму навчання і просування читання слід орієнтувати на підтримку його різноманітних форм і моделей — з листа, з екрана, на слух. Ці висновки випливають із результатів досліджень в галузі читання й досвіду багатьох поколінь.

Мережа дитячих книгозбірень, в яких створене особливе середовище спілкування, — національне надбання України. Відповідно, проблемою читання майбутніх поколінь мають опікуватись і представники влади. Новий час і комп'ютерно-комунікаційне середовище всередині та поза установами, інноваційні форми їхньої діяльності сприятимуть зміні парадигми "сучасна бібліотека", теоретичних уявлень про її завдання, функції, місце в нинішньому суспільстві й управлінні інформаційними процесами зокрема.

Список використаної літератури

1. Баранюк І. В. О. Сухомлинський про місце і роль читання в моральному і естетичному вихованні школярів / Ірина Баранюк // Наук. запис. Вип. 76 / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. — Кіровоград, 2008. — С. 84—96.
2. Безручко О. В. Дитяче читання як незамінна цінність культури формування особистості в інформаційному суспільстві / Олена Безручко // Культура і мистецтво в сучасному світі : Наукові зап. КНУКіМ. Вип. 12 / Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ, 2011. — С. 24—39.
3. Бейліс Л. Криза лінійного читання : Що робити бібліотекам? // Бібліотечна планета. — 2014. — № 2. — С. 16—20.
4. Ващенко Г. Виховний ідеал : розділи з книжки / Г. Ващенко // Дивослово. — 1996. — № 4. — С. 55—58.
5. Грисволд В. Чтение и класс читателей в XXI веке. Пер. с англ. В. Смирновой / В. Грисволд // НЛО. — Москва, 2010. — № 2. — С. 271—277.
6. Ильин Е. Н. Чтение — занятие душевное / Е. Н. Ильин // Народное образование. — 2008. — № 4. — С. 202—208.
7. Кабачек О. Л. Нравственный аспект художественной литературы: библиотерапия и антибиблиотерапия / О. Л. Кабачек // Школьная библиотека. — 2004. — № 1. — С. 30—32.
8. Моє хобі — читання: підсумки регіон. моніторингу : соціол. бюл. Вип. 20 / Нац. б-ка України для дітей; авт.-уклад. О. Б. Петренко. — Київ, 2011. — 12 с.
9. Огар Е. Право дитини стати читачем / Е. Огар // Світ дитячих бібліотек. — 2013. — № 1. — С. 22—23.
10. Самохина М. М. Классическая литература и молодые читатели / М. Самохина // Вестник БАЕ. — 2004. — № 4. — С. 36—42.
11. Сенченко М. Чи вмiсмо ми читати? / М. Сенченко // Вісник Книжкової палати. — 2012. — № 3. — С. 3—6.
12. Тихомирова І. І. Как воспитать талантливого читателя : сб. статей : В 2-х ч. Ч. 2 Растим читателя-творца / И. Тихомирова // Москва : РШБА, 2009. — 309 с.
13. Чепелева Н. В. Психологічна характеристика читання як особливого виду діяльності / Н. В. Чепелева // Наук. зап. і-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Вип. 24. — Київ, 2004. — С. 16—31.

Рассмотрено значение чтения для развития и воспитания ребенка; освещена актуальная роль библиотек в ориентации молодежи на приобретение знаний; проанализированы стратегии чтения.

The value of reading is considered for development and education of child; the actual role of libraries is reflected in tuning of young people on acquisition of new knowledges; strategies of reading are analyzed.

Надійшла до редакції 19 лютого 2015 року